

járól s amennyiben a helyi viszonyok körütekintő mérlegelése után az előadások megtartására vonatkozó jelen engedéllyemmel élni nem kívánnak, ily irányú, kellően megokolt határozatukat hozzám felettes tanügyi hatóságuk útján terjesszék fel.

Minthogy a háborús előadások rendezéseiben és módszereiben irányadónak kívánom tekinteni a Magyar Pædagogiai Társaság által kiadandó Vezérfonalat, megengedem, hogy azok az intézetek, amelyekben az előadások megtartatnak, a Vezérfonalat átalányuk terhére szerezhessék be.

Az előadások megtartásáról az évvégi iskolai értesítők számoljanak be, s eredményéről tegyen Cím annak idején hozzám összefoglaló jelentést.

Budapest, 1917. évi március hó 31.

Jankovich s. k.

A rendeletben említett vezérfonal már könyvtári forgalomban van; címe: *A világháború* (I. e számban az *Új könyvek* között).

A vajdahunyadi vár felhasználása iskolai célra.

Iskola-politikai kérdések tárgyalása közben többször szóba került az új iskolák szervezésének ötletszerűsége. Méltó kritikában részesült olyan kis városoknak gimnáziumalapító törekvése, amelyekben az ilyen iskolák szervezését nem országos, hanem csak helyi érdekek szorgalmazzák s amelyekben a gimnázium életképességének s felvirágozásának föltételei nincsenek meg. Jogosan érte ez az elítélő kritika a tervezett vajdahunyadi gimnáziumot is.¹ Itt, ebben a kis városban céltalan volna gimnázium szervezése, sem a város, sem a vidék nem látná el kellő számú tanulóval, életképességét nem lehetne biztosítani. Sokkal célszerűbb volna, amint erre már rámutattak, polgári iskola felállításá, mert ennek tanulói biztos jövőt és munkakört találnának a hatalmas vasgyár különböző műhelyeiben. Ipari szakiskolával összekötött polgári iskola fontos hivatást teljesítene itt művelt munkások és iparosok nevelésével.

Vajdahunyad azonban nemcsak az erdélyi vasiparnak a központja. Hatalmas vasgyarán kívül más kincse is van: ósrégi vára. Az erdélyi és országos iskolapolitikán való elmélkedés közben önkénytelenül erre is ráirányul a tekintet. A vár az önálló erdélyi fejede-

¹ L. /—y: *Hogyan keletkeznek nálunk gimnáziumok?* (O. K. T. K. 1916/17. 8—9. sz.)

lemség megszűnte óta állandóan üres. Az állam áldozatkészsége megmentette a rombadőléstől a műemléket és legalább külső alakját megőrizte, belül azonban csak elhagyatottság, üresség és «lélekdöbentő» csend fogadja a látogatót. Csak gyönyörű síremléknek látszik, amelybe egykori nagyszerű élete és dicsősége van beletemetve. Sokszor merültek fel már különböző gondolatok a vár korszerű felhasználására. De ezek inkább csak gazdasági célzatú tervezgetések voltak, csak arra irányultak, hogy ilyen hatalmas terjedelmű épület ne álljon üresen és kihasználatlanul. Egyiket sem lehetett megvalósítani, mert egyik tervezet sem vette figyelembe az ehhez a történelmi műemlékhez fűződő hagyományokat s azt a hivatást, amelyet Hunyadi János vára a múltban teljesített.

Vajjon igazán le kell-e mondanunk arról, hogy ismét élet költözzék e történelmi falak közé, amelyek különösen Hunyadi Jánosnak, a nagy hadvezérnek, és a tudománykedvelő Bethlen Gábor fejedelemnek dicsőségéről beszélnek. Nem lenghetne-e ismét a vár fokán a magyar hadilobogó s nem tehetné-e ismét hangossá e termeket magyar katonáknak, a haditudományok tanulásában serénykedő ifjú magyar katonáknak az élete?

A háború tapasztalatai alapján bizonyára sok változáson megy keresztül a katonai nevelésügy. A katonai iskolák elhelyezésében is lehetnek majd változtatások és számok is bizonyára emelkedik. Nem lehetne-e egy honvéd középiskolát a vajdahunyadi várban is elhelyezni? A lakhatóvá tett termek már most is képesek volnának az új intézet befogadására, a kényelmesebb elhelyezkedésről pedig fokozatosan lehetne a további újjáalkotással gondoskodni.

A mostani háború emlékeinek gyűjtése országszerte folyik, ez emlékekből sok-sok hatalmas hadimúzeum gazdag anyaga gyűlik egybe. Egy ilyen múzeum itt is otthonra találhatna. Lehetne-e méltóbb helyen elhelyezni e nemzeti ereklyét, mint e történelmi emlékü falak között. Gyönyörűségére volnának a turistáknak, akik nagy számban szoktak Vajdahunyadra ellátogatni s lelki épülésére az intézetben elhelyezett honvédiskola tanulóinak s az ide elzarándokoló más iskolák ifjúságának. S nagy számban vannak az országban szabadságharcunknak olyan ereklyegyűjteményei, amelyek még mindig nem találtak állandó hajlékot s az egyik ideiglenes otthonból a másikba vándorolnak hazátlanul. Ezekkel lehetne kiegészíteni a mostani háború emlékgyűjteményét s egyesítésükkel olyan múzeumot szervezni, amely a magyar hadi történelem két legjellemzőbb és legnépszerűbb korszakának dicsőségét hirdetné. Az új iskola tanárainak szép hivatása volna e nemzeti ereklyék rendezése, gondozása és további gyűjtése.

A régi és új honvédség ereklyéinek ebben az állandó környe-

zetében növekednének fel a nemzet ifjú katonái s azok között a falak között, ahol egykor Hunyadi János pihent meg harcai után, ahol az erdélyi fejedelmek az erdélyi magyarság fénykorában szívesen tartózkodtak, ahova Bem is elzarándokolt erdélyi hadjárata idejében legnagyobb gondjai közepette, ahol Petőfi «elmerengve járt» s amelynek régi dicsőségét annyi más költőnk is megénekelte. A vár bástyáiról pedig gyönyörű kilátás nyílik a dicsőséges emlékü Kenyérmező, a dévai vár s a piskii csatatér felé. S messzire ellát a szem ama tájakra is, amelyeket a mostani háború avatott csataterekké s amelyekről futva menekült az Erdélybe betolakodó, de győzelmesen kivert ellenség. Dicsőséges magyar haditettek emlékei rajzanak körül a jövő magyar katonáit. A régi várban megelevenedett új életből s az ifjú lelkekből kisugárzó üdeség és fiatalság pedig új lendületet adna e vidék sok vihart látott s meggyengült magyarságának. Az új intézetet egyszerre, már alapításakor olyan történelmi mult varázsa venné körül, amely csak a legrégebb iskolákat ékesíti, mert a nemzeti mult szilárd talajára építenék. Valóban olyan iskola volna ez, amelyben még a falak is nevelnek.

(Zalaegerszeg.)

Susztér Oszkár.

KÜLFÖLDI LAPOKBÓL.

A számolóképeség vizsgálásában *Deuchler* azt a kérdést is kitűzte: miféle különbségek állapíthatók meg életkorok és tehetség szerint (Archiv f. Päd. 1916: V. és VI. f.). Mivel nem végezhetette vizsgálatait sok gyermekkel, sőt még az egyes osztályok tanulóinak is csak egy részét vonhatta be, azért először azt kellett megvizsgálnia, hogy a kiszemelt csoportok adhatnak-e általános képet a magok osztályáról. Ha az egy osztályban levő összes gyermekeknek előmenetelök szerint rangszámot adunk, akkor először is szükséges, hogy a kiszemelt rangszámának számtani közepe akkora legyen, mint az egész osztályra számított közép. Ez a számításba vett tanulók számának százalékában kifejezve: 50%. De ez maga nem elégséges, mert ez olyan kiválogatással is elérhető, hogy pl. csak a legjobb és leggyengébb tanulókat szemeljük ki. Ilyenkor azonban nincs minden minőség képviselve. (Ennek hangsúlyozása nagyon fontos, mert sok vizsgáló túlságosan bátran számol. Pl.: öt adatból már százalékot állapít meg és törvényszerűségeket vél felismerni.) Az egyenletes kiválasztást matematikailag úgy lehetne közelítőleg jellemezni, hogy a kiszemelt csoport szóródása akkora legyen, mint az egész osztályé. Szóródás alatt értjük azt a számot, melyet úgy nyerünk, hogy az egyes tanulók rangszámának az átlagtól való eltérését négyzetre emeljük s e négyzeteket összeadjuk; ezt elosztjuk a tanulók számával s az így nyert számból négyzetgyököt vonunk. Ha ezt valamennyi tanulóval számítjuk, a szóródás